
[2016-20-RE](#)

CAUSA 2016-20-RE

(Heras Colell c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 284-2016. Recurs d'empara

Sentència del 14 de novembre del 2016

BOPA núm. 70, del 23 de novembre del 2016

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 21 de juny del 2016, per la representació processal de la Sra. Concepció Heras Colell, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra els autes del 21 d'abril del 2016 i del 26 de maig del mateix any, dictats per la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret, a la presumpció d'innocència, a un procés degut i a un procés de durada raonable, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que anul·li les decisions objecte de recurs i que retrotregui les actuacions al moment processal anterior a les vulneracions "*de tal forma que es declari prescrita l'acció penal i s'arxivi la causa respecte la Sra. Concepció Heras Colell*";

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41, 88 i 98 c);

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vist l'informe del Ministeri Fiscal del 27 de juliol del 2016;

Vist l'acte del Tribunal Constitucional del 7 de setembre del 2016, que va admetre a tràmit, sense efectes suspensius, el recurs d'empara 2016-20-RE, exclusivament en el seu vessant del dret a un procés de durada raonable i va declarar inadmissible a tràmit la resta de punts d'aquest recurs;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat, el 27 de setembre del 2016, per la representació processal de la recurrent;

Vistes les conclusions formulades, dintre de termini, per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

Escollat l'informe del magistrat ponent, Sr. Juan Antonio Ortega Díaz-Ambrona;

Antecedents

Primer

L'any 2003, en el marc d'una comissió rogatòria internacional emesa per l'Audiència Nacional d'Espanya en relació amb una investigació duta a terme contra el Sr. José María Clemente Marcet per un delictes de tràfic d'estupefaents i de blanqueig de capital, es va citar en qualitat de testimoni la Sra. Concepció Heras Colell.

Segon

Després de diverses actuacions processals, el 27 de juny del 2014, el Ministeri Fiscal va demanar la declaració de la Sra. Concepció Heras Colell, entre d'altres, en qualitat d'inculpada.

Tercer

El 25 de novembre del 2015, la representació processal de la Sra. Concepció Heras Colell va presentar un escrit en què sol·licitava que es constatés la prescripció de l'acció penal contra ella, d'acord amb les disposicions del Codi penal relatives a les actuacions en relació amb el delictes de blanqueig de diners provinents del tràfic de drogues tòxiques i que es procedís a l'arxiu de les actuacions que l'afectaven.

Quart

El 21 d'abril del 2016, la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia va dictar un aute en què acordava desestimar íntegrament les pretensions de la Sra. Concepció Heras Colell.

Cinquè

La representació processal de la Sra. Concepció Heras Colell va interposar, aleshores, un incident de nul·litat d'actuacions contra aquesta decisió per tal com considerava que s'havia vulnerat el seu dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució, en els seus vessants dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret, a la presumpció d'innocència i a un judici de durada raonable.

Sisè

El 26 de maig del 2016, la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia va dictar un aute en què,

a més de considerar que no s'havia esgotat la via ordinària per al·legar la prescripció del delictes, decidia desestimar l'incident de nul·litat d'actuacions esmentat, per tal com no s'apreciava la vulneració de cap dels drets al·legats en la resolució del 21 d'abril del 2016.

Setè

El 21 de juny del 2016, la representació processal de la Sra. Concepció Heras Colell va interposar un recurs d'empara contra els autes del 21 d'abril del 2016 i del 26 de maig del mateix any, dictats per la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret, a la presumpció d'innocència, a un procés degut i a un procés de durada raonable, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

Aquesta part manifesta que els fets investigats van tenir lloc durant els anys 1996 i 1997, que es va prendre declaració a la recurrent en qualitat de testimoni l'any 2003 i que la primera notificació com a presumpta inculpada es va fer l'any 2015, és a dir, pràcticament 20 anys després dels fets, motiu pel qual la responsabilitat penal de la recurrent ja es trobava en aquell moment extingida per la prescripció del delictes que encara s'està investigant mitjançant una causa que es troba en diligències prèvies.

Segons el parer de la Batllia, aquesta part no hauria esgotat la via ordinària per al·legar la prescripció del delictes. Ara bé, si bé és cert que aquesta prescripció es podria al·legar més endavant, un cop la instrucció tancada, res impedeix al·legar-la en aquesta fase, ja que és una qüestió d'ordre públic que a més ha de ser interpretada amb un rigor particular, ja que el seu control deriva de la tutela judicial efectiva i de la connexió entre l'àmbit punitiu i el dret a la llibertat.

Dit això, pel que fa al fons del recurs, la part recurrent considera que s'ha vulnerat, en primer lloc, el seu dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret, ja que per tal de denegar la prescripció del delictes la Batllia addueix que, d'acord amb l'article 83 del Codi de procediment penal, la prescripció es va interrompre a partir de la data en què el Servei de Policia va sol·licitar el control dels moviments del seu compte, sol·licitud acceptada mitjançant aute del 18 d'octubre del 2006, moment a partir del qual s'iniciava l'acció contra la recurrent. Aquesta fonamentació no és correcta, perquè el fet que es practiquin diligències d'investigació no implica necessàriament que l'acció es dirigeixi contra aquella persona que no ha estat processada.

Sobre aquest punt afegeix, que l'aute esmentat justifica un control bancari sense arguments, es tracta d'un aute genèric i totalment mancat de motivació que no pot servir de base per considerar interrompuda la prescripció al·legada. Després d'exposar la naturalesa jurídica i la raó de ser de la prescripció, conclou que una investigació no pot durar 20 anys sense que se n'hagi notificat l'existència a un possible inculpat. Aquest llarg lapse de temps afecta d'igual manera el dret a la defensa.

En qualsevol cas, i citant la jurisprudència mateixa del Tribunal de Corts (sentència del 2 de desembre del 2015, Considerant segon), ni l'informe del Servei de Policia del 2006, ni el subsegüent aute del 18 d'octubre del 2006, esmentats, tenen substantivitat pròpia per interrompre la prescripció del delictes, ja que les diligències acordades es refereixen a un gran nombre de persones i l'estudi bancari de la recurrent no implica que l'acció es dirigeixi contra ella, en cap moment es va fer la seva imputació en aquella causa, i allò que és més important és que aquell aute no li va ser mai notificat.

En segon lloc, la part recurrent al·lega que s'han vulnerat els seus drets a la presumpció d'innocència i a un procés degut, ja que d'un informe del Servei de Policia es desprèn que la recurrent va obtenir un benefici per l'operativa duta a terme, presumptament, a través dels comptes en què actuava com a apoderada o titular, sense aportar-ne el més mínim indici. Per tant, la prescripció s'ha de fixar en el termini de 6 anys previst en l'article 30 del Codi penal de 1990, ja que no existeixen elements per acreditar l'activitat delictiva de la recurrent i molt menys el seu ànim de lucre. L'acció penal contra ella hauria prescrit tenint en compte les manifestacions mateixes de la Batllia que fixa la inactivitat del procediment en 8 anys i 11 mesos.

En tercer lloc, s'ha vulnerat el dret a un judici de durada raonable com es desprèn de tot el que s'acaba d'exposar, transcorreguts 20 anys després de la comissió dels fets suposats sense que s'hagi dictat cap aute de processament, és més, no és fins fa poc més d'un any que el Ministeri Fiscal va sol·licitar la declaració de la recurrent en qualitat d'inculpada. Aquesta durada indeguda sense cap justificació que permeti explicar aquesta dilatació en el temps i sense que es pugui imputar a la recurrent una actitud perturbadora ni una complexitat en la causa (en el marc de la qual el processat va ser condemnat definitivament des de fa molts anys) vulnera clarament el dret a la jurisdicció d'aquesta part.

Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que anul·li les decisions objecte de recurs i que retrotregui les actuacions al moment processal anterior a les vulneracions "*de tal forma que es declari prescrita l'acció penal i s'arxivi la causa respecte la Sra. Concepció Heras Colell.*"

Vuitè

El 27 de juliol del 2016, el Ministeri Fiscal va presentar un informe en què manifesta que allò que pretén la recurrent és una revisió de la interpretació i de l'aplicació del dret ordinari efectuades per la Batllia. La petició relativa a la prescripció del delictes desvirtua la finalitat pròpia del recurs d'empara, ja que el vol convertir en una tercera instància judicial.

El Ministeri Fiscal considera que les resolucions impugnades estan suficientment fonamentades en Dret i no es poden en absolut titllar d'arbitràries pel fet de no donar lloc a la constatació de la prescripció de l'acció penal endegada contra la recurrent.

Després de citar la jurisprudència constant del Tribunal Constitucional sobre el cànon de constitucionalitat que han de superar les resolucions judicials, conclou que les resolucions avui impugnades van considerar que, tenint en compte la qualificació jurídica idònia de la tipificació dels fets que s'imputen a la recurrent establerta en el Codi penal, d'acord amb el qual els terminis de prescripció serien d'entre 10 i 15 anys, calia considerar que no s'havia produït la prescripció de l'acció, perquè no s'havia observat una inactivitat processal. Els autes impugnats es troben a bastament motivats i fonamentats, ja que consideren que l'acció penal va ser dirigida contra la recurrent com a mínim des de l'any 2006, novament impulsat el procediment el 27 d'abril del 2012, el 14 d'agost del 2013 i el 27 de juny del 2014, cosa que du necessàriament a considerar que els actes processals gaudeixen de substantivitat suficient per interrompre la prescripció al·legada per la defensa.

Per aquests motius, demana al Tribunal Constitucional que declari la inadmissió a tràmit d'aquest recurs d'empara per la manca manifesta de contingut constitucional de les seves pretensions, d'acord amb allò que disposa l'article 37.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional.

Novè

El 7 de setembre del 2016, el Tribunal Constitucional va acordar admetre a tràmit el recurs d'empara 2016-20-RE interposat per la representació processal de la Sra. Concepció Heras Colell, exclusivament en el seu vessant del dret a un procés de durada raonable i va declarar inadmissible a tràmit la resta de punts del recurs d'empara, especialment en tot allò relatiu a la concurrència de la prescripció extintiva de la responsabilitat criminal, o a la vulneració del dret a la presumpció d'innocència, reconegut a l'article 10 esmentat de la Constitució, sense prejudicar en un sentit o en un altre el fons d'aquestes qüestions.

Desè

El 27 de setembre del 2016, la representació processal de la Sra. Concepció Heras Colell va presentar un escrit d'al·legacions en què constata que en el seu informe, el Ministeri Fiscal no va fer cap objecció a les manifestacions d'aquesta part en relació amb la vulneració del dret a una durada raonable del procés. Per tant, aquesta part es ratifica en el seu escrit de recurs d'empara, perquè no pot al·legar res en relació amb la posició del Ministeri Fiscal per manca del seu pronunciament sobre els fets admesos a tràmit.

Onzè

El 10 d'octubre del 2016, el Ministeri Fiscal va presentar un escrit de conclusions en què manifesta que de l'informe en què demanava la inadmissió a tràmit d'aquest recurs d'empara per manca de contingut constitucional, se'n pot despendre que aquest Ministeri Fiscal no comparteix cap ni una de les preteses vulneracions al·legades per la part recurrent.

Així mateix, considera que contràriament a allò que manifesta la part recurrent, l'aute del 26 de maig del 2016 efectua una descripció detallada de les diferents actuacions processals efectuades de l'any 2003 al 2015, les quals demostren l'activitat desplegada per la batlle instructora, en una causa complexa que ha requerit múltiples comissions rogatòries en relació amb causes seguides a Suïssa, Espanya i França i això sense que la part recurrent hagi demanat cap actuació processal o efectuat cap al·legació en el marc d'aquestes diligències prèvies.

El Ministeri Fiscal conclou que les actuacions realitzades són conformes i proporcionades a la complexitat de la causa enjudiciada i a les necessitats inherents a aquest tipus d'instrucció, cosa que indica que no s'ha vulnerat el dret a un judici de durada raonable. Afegeix que, de fet, la recurrent tan sols esmenta aquesta pretesa vulneració de passada en els apartats segon i tercer del seu escrit lligada sempre a la petició principal que és aquella que vol obtenir la declaració de la prescripció de l'acció, sense detallar ni explicitar els actes processals que, al seu entendre, li han ocasionats les dilacions indegudes.

Per acabar, el Ministeri Fiscal demana la desestimació íntegra d'aquest recurs d'empara.

Dotzè

El 12 d'octubre del 2016, la representació processal de la Sra. Concepció Heras Colell va presentar el seu escrit de conclusions en què reitera la pretensió que es declari la vulneració del dret a un judici de durada raonable, sense dilacions indegudes, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

Fonaments jurídics

Primer

Aquest recurs d'empara està només admès a tràmit per jutjar si s'ha vulnerat l'article 10.2 de la Constitució quan garanteix a tots un judici de durada raonable.

Per tant, no es farà cap pronunciament sobre l'assumpte debatut de la prescripció, que va ser objecte de discussió preferent en els escrits que componen aquestes actuacions. Aquesta sentència no jutja si els delictes perseguits estan prescrits o no ho estan. Aquesta qüestió haurà de ser decidida per l'última instància de la jurisdicció penal ordinària. Només aleshores podria, si s'escau, ser plantejada davant aquest Tribunal Constitucional.

Segon

Centrats en l'assumpte de la "*durada raonable*" els fets rellevants són els següents:

La recurrent considera que el termini inicial del còmput o *terminus a quo* se situa en l'any 2003. Va ser en aquest any quan, arran d'una comissió rogatòria internacional es va requerir el testimoni de la Sra. Concepció Heras Colell. S'indagava sobre un possible delicte de tràfic d'estupefaents i de blanqueig de diners, comès en els anys 1996 i 1997. Però no figurava cap imputació penal contra la Sra. Concepció Heras Colell, a la qual es convocava tan sols com a "*testimoni*". Dit això, aquest any no pot considerar-se com a referència inicial per determinar si la durada del judici pot ser raonable o no.

La Batllia, en l'aute de la Secció Especialitzada 2 del 26 de maig del 2016 ressenya les actuacions seguides contra la recurrent. Precisa que el primer acte judicial contra ella és l'aute del batlle instructor del 18 d'octubre del 2006 que obre la investigació d'aquesta persona com a inculpada per un presumpte delicte de blanqueig de diners. Aquest aute de la Batllia enumera detalladament els diversos informes policials requerits o presentats durant els anys 2007 a 2010. Durant l'any 2010 es mencionen determinades comissions rogatòries internacionals a Madrid, Bobigny, París i Berna, per a un millor aclariment dels fets.

Per tot això, cal entendre que el moment inicial per computar una durada excessiva o no raonable de les actuacions pot retrotraure's a aquesta data d'octubre del 2006, però no abans. Les actuacions anteriors esmentades per la Batllia pertanyen a una fase d'investigació policial o d'instrucció judicial no notificades, per la seva naturalesa, a la recurrent actual en empara.

El Ministeri Fiscal no va sol·licitar la declaració de la recurrent fins al 27 de juny del 2014.

Tercer

Acotats els fets d'aquesta manera ens trobem davant una investigació que es perllonga des de fa uns deu anys, entre 2006 i 2016. Aquest lapse de temps és massa dilatat i justifica un pronunciament i una decisió per part d'aquest Tribunal Constitucional en aplicació de l'article 10.2 de la Constitució sobre el dret a un judici de durada raonable.

S'ha de tenir en compte que la recurrent ha estat investigada com a imputada o inculpada durant deu anys. Segons les seves al·legacions durant aquests anys no s'ha dictat en contra seva cap aute de processament. Si això és així i tampoc se l'ha exculpat, fins i tot per una simple manca de proves, ni s'han sobresegit o arxivat les actuacions, certament, no se li ha respectat de forma plena el seu dret constitucional a un judici de durada raonable, encara que només sigui pel que fa a les actuacions investigadores prèvies. Amb això, es vol dir que l'expressió "*judici*" de l'article 10.2 de la Constitució comprèn, en aquest cas, el conjunt d'actuacions judicials i no un judici que no s'ha celebrat.

Tant la Batllia com el Ministeri Fiscal han centrat la seva atenció en la no prescripció dels delictes i quasi no han argumentat sobre la durada de les actuacions. Fins i tot la Batllia declara en el punt 2.3 del seu aute del 26 de maig del 2016 que la conseqüència de l'extensa investigació policial podria tenir caràcter indemnitzatori o que a partir d'ara s'hauria de donar una resposta judicial definitiva a la causa en un breu lapse de temps.

Quart

Això mateix és allò que és procedent en aquests moments des de la perspectiva constitucional. Per tant, amb independència que s'hagi produït o no s'hagi produït la prescripció dels delictes, és clar que el Tribunal Constitucional ha d'emparar ja la recurrent per tal que aquesta situació d'indefinió acabi el més aviat possible. Altrament dit: la recurrent té dret al respecte en concret del seu dret constitucional a obtenir una resposta judicial, prompta, clara i formal en relació amb la llarga investigació que ha vingut realitzant-se al voltant de la seva conducta. Això no requereix declarar la nul·litat de les resolucions judicials impugnades, sinó actuar sense demora en la Batllia a partir d'elles, conforme a aquesta sentència. Sobre quina hagi de ser aquesta resposta judicial -processament i judici oral; sobreseïment i arxiu; prescripció o qualsevol altra- el Tribunal Constitucional no pot pronunciar-se.

Però sí pot i ha de fixar un temps màxim perquè quedin aclarides aquestes incògnites. A la vista de les circumstàncies concurrents, de la necessitat de disposar del resultat de comissions rogatòries i dels precedents en casos similars que aquest Tribunal ha conegut, es fixa el termini màxim de sis mesos per comptar amb la resposta judicial exigible per la Constitució.

DECISIÓ:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

HA DECIDIT:

Primer

Estimar el recurs d'empara presentat per la Sra. Concepció Heras Colell per la vulneració del seu dret constitucional a un judici de durada raonable, sense entrar a conèixer cap de la resta de pretensions formulades, en especial l'al·legació de la prescripció.

Segon

Emprar la recurrent, lesionada en el seu dret constitucional, cominant, en virtut d'aquesta sentència nostra, a la Batllia o, a qualsevol altre tribunal penal ordinari competent en el cas, perquè en el temps més breu possible, i sempre dins el termini màxim de sis mesos, comptats a partir de la data d'aquesta sentència, es doni una resposta judicial clara i formal en els termes assenyalats en el fonament jurídic quart.

Tercer

Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal de la Sra. Concepció Heras Colell, al president de la Batllia i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 14 de novembre del 2016.

Isidre Molas Batllori Dominique Rousseau
President

Vicepresident

Juan A. Ortega Díaz-Ambrona Laurence Burgorgue-Larsen
Magistrat

Magistrada